

Eestimaa Looduse Fond
Eesti Ornitoloogiaühing
Eesti Roheline Liikumine
Keskkonnaõiguse Keskus
Balti Keskkonnafoorum
Eesti Üliõpilaste Keskkonnakaitse Ühing "Sorex"
Läänerannik
Nõmme Tee Selts
Pärandkoosluste Kaitse Ühing
Tartu Üliõpilaste Looduskaitsering

Keskkonnaministeeriumile

Teie: 26.11.2020 e-kiri

Meie: 10.12.2020 nr 1-5/20/2936

Keskkonnanühenduste tagasiside Euroopa Liidu kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikute kauplemise süsteemi (HKS) muutmiseks (ELi HKS-i direktiiv 2003/87/EÜ)

Euroopa Komisjon on teinud ettepaneku tõsta Euroopa Liidu ambitsiooni vähendada kasvuhoonegaaside heitkogust EL-ülevalt 2030. aastaks senise 40% asemel 55% võrreldes 1990. aastaga. Euroopa Parlament on tõstatanud vajadust seada kõrgem eesmärk ja vähendada emissioone 2030. aastaks 60% võrra. Küll aga pole teadlaste sõnul kumbki eesmärk piisavalt ambitsioonikas, et saavutada Pariisi kliimaleppes võetud siht hoida globaalse temperatuuri tõus alla 1.5 kraadi võrreldes tööstusrevolutsioonieelse tasemega. Antud eesmärgini jõudmiseks tuleb saavutada kliimanetraalsus 2040. aastaks, mis vajab 2030. aastaks [vähemalt 65-protsendilist](#) emissioonide vähendamist.

EL HKS ei suuda praegusel kujul tagada kirjeldatud eesmärkide saavutamist, sh Euroopa Komisjoni poolt pakutud eesmärki vähendada emissioone 2030. aastaks 55%. Seda suuresti tööstuse ebapiisava panuse tõttu emissioonide vähendamisse, mida võimendab valdavalt tasuta CO2 kvootide jagamine.

Eelneva valguses palume käesoleva kirjaga arvestada Eesti riigi seisukohtade kujundamisel allkirjeldatud soovitustega, et tagada, et EL HKS eelseisev läbivaatamine ja muutmine panustaksid võimalikult tõhusalt Pariisi kokkuleppe sisuliste eesmärkide saavutamisse.

- 1. CO2 kvootide vähenemise koefitsienti tuleks suurendada praeguse 2,2% asemel vähemalt 6%-ni, et saavutada 2030. aastaks 55-protsendiline CO2 heitkoguse vähenemine, kuid ideaalis 13%-ni, et Euroopa Liit pürgiks eesmärgi suunas saavutada kliimanetraalsus 2040.** Koefitsiendi suurendamine on hädavajalik, kuna praegune, 2,2% koefitsient [on kooskõlas](#) kasvuhoonegaaside heitkoguse vähendamise eesmärgiga 40% aastaks 2030 ja ambitsiooni suurendamine toob kaasa ka vajaduse suurendada CO2 kvootide vähenemise

koefitsienti. Kõrgemat koefitsienti tuleks rakendada hiljemalt 2023, kuna hilisem rakendamine tähendaks vajadust hiljem veel kõrgema koefitsiendi järele, mis muudaks põlevkivisektori või teiste energiaintensiivsete ettevõtete õiglase ülemineku protsessi väga keeruliseks.

2. **Et soodustada kliimasõbralike investeeringute tegemist, tuleks rakendada HKS CO2 heitkogusele minimaalne hind (*price floor*), mis annab turule kindlust ja kaitseb investoreid CO2 hinna ootamatute languste tõttu.** Euroopa Komisjoni enda pikaajaline strateegia viitab, et 2050. aastaks kliimanetraalsuse saavutamiseks peab CO2 hind olema 2050 minimaalselt 350 eurot CO2 tonni kohta. Täna võiks määrata minimaalse hinna, kehtestades sama hinnaeesmärgi 2050. aastaks (koos vastavate vahe-eesmärkidega 2030 ja 2040) ning vähendada CO2 minimaalset hinda lineaarselt kuni 2050 antud hinnataseme saavutamiseni.
3. **HKS peab tagama, et CO2 kvote vähendatakse iga-aastaselt nii, et jõuda sellise CO2 hinnataseme ja selle hoidmiseni, mis on vajalik 1,5 kraadi eesmärgi saavutamiseks ning mis aitab tagada emissioonide olulise languse.** HKS ja selle juurde kuuluv turustabiilsusreserv on mõjutanud CO2 heitkoguse hinda, viies selle 2017. aastal püsivalt 25 euro juurde CO2 tonni kohta ning hoides seda praeguste tingimuste jätkudes alla 30 euro kuni 2030. Antud hind on aga liiga madal, et mõjutada heitkoguse kaubanduse kaudu CO2 vähenemist, kuivõrd sellise hinnataseme juures ei ole keskkonnasäästlikud investeeringud konkurentsivõimelised. Lähiaastatel tasuta lekkekvootide jagamisest väljumine võimaldaks tagada kõrgema CO2 hinna. Selgem lekkekvootide hinnapoliitika aitab kaasa turukindlusele ning keskkonnasäästlikele investeeringutele, kuivõrd ligipääs soodsale kapitalile taastuvenergia projektide realiseerimiseks on hetkel endiselt murekohaks, eriti Ida- ja Lõuna-Euroopa riikides.
4. 2019a. jaanuaris toimimist alustanud turustabiilsusreservi mehhanismi peaks muutma efektiivsemaks. Esiteks, reservi suunatavate heitekvootide hulka tuleks suurendada pärast 2023 36%-ni, et tagada saastekvootide ülejäägi kiire langus. Teiseks, rohkem kui viis aastat reservis seisnud kvoodid peaks lõplikult tühistama.
5. Hetkel läheb vaid veidi üle poole lubatud emissioonide heitkogusest enampakkumisele ning ülejäänud antakse ära tasuta. **Et EL HKS toetaks sihti hoida temperatuuri kasv alla 1.5 kraadi, tuleb tasuta lekkekvootide jagamist vähendada võimalikult kiires tempos ning lähiaastatel lõpetada see täielikult.** Tasuta lekkekvootide jagamine läheb otseselt vastuollu ka põhimõttega, et saastajad peavad ise maksma (ing. k. *Polluter Pays Principle*). **Lubatud heitkogustele peaks rakendama enampakkumise süsteemi täies ulatuses hiljemalt 2023. aastaks.**
6. Samuti peaks kehtestama rangemad reeglid enampakkumiste tulu kasutamisele: praegu on ELi HKS-i direktiiviga ette nähtud, et vähemalt 50% enampakkumistel saadud tulust tuleb kasutada kliima ja energiaga seotud eesmärkidel. **Reeglite täpsem määratlemine ja karmistamine selliselt, et eraldada 100% tuludest kliimameetmetele ning taastuvate ja energiatõhusate lahenduste välja töötamiseks,** aitaks vähendada ka olukorda, kus erinevad EL liikmesriigid mõistavad hetkel mittesiduvat sätet erinevalt. Viimase [Euroopa Komisjoni aruande \(2019\)](#)

[kohaselt Euroopa CO2 turu toimimise](#) kohta on välja toodud, et liikmesriigid planeerisid 2018. aastal investeerida ligikaudu 70% tuludest kliima ja energiaga seotud eesmärkidele. Liikmesriigiti on aga arusaam endiselt erinev ning ühtse, siduva standardi kehtestamine oleks vajalik.

7. **Euroopa Komisjon peaks edasi uurima võimalust, kuidas oleks võimalik tasuta lekkekvootide jagamist asendada komisjoni poolt esitletud ideega luua süsiniku piirimaksu mehhanism** (ing k. *carbon border adjustment mechanism* ehk CBAM) ning rakendada seda esimesel võimalusel. CBAMi abil oleks võimalik määrata EL-i siseselt CO2 heitkoguse minimaalhind ja nõuda EL-väliselt tööstuselt CO2 heitkoguse eest tasu, kirjeldatud minimaalhinna maksu ning lisaks ELi eksportimise tasu. Antud mehhanism kaitseks Euroopa tööstuseid võimaliku süsinikulekke ohu eest ning eemaldaks seekaudu tasuta lekkekvootide jagamise vajaduse. CBAM peaks panustama tasuta lekkekvootidest võimalikult kiiresti väljumisse ja olema tõhus vahend kliimamuutuse pidurdamiseks, mitte innovatsiooni pärssimiseks.
8. **Tuleb põhjalikumalt uurida, kas süsinikulekke oht nii Euroopas laiemalt kui ka Eestis kitsamalt eksisteerib või on ohud liialdatud.** Siiani tehtud uuringud pole tõendanud märkimisväärset süsinikuleket nii möödunud EL HKS perioodide kvoodikaubanduses kui ka rahvusvahelistel ettevõtetel, kes võivad oma toodangut viia organisatsioonisiselt riikidesse, kus CO2 hind on madalam.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Siim Kuresoo

Eestimaa Looduse Fondi juhatuse aseesimees